

Sant Jaume de Castellbell

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Plana de Sant Jaume
Alçada: 269

Coordenades:

Latitud: 41.64827
Longitud: 1.8065
UTM Est (X): 400614
UTM Nord (Y): 4611413

Classificació

Número de fitxa 08053 - 29
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Romànic
Segle XII
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Fou restaurada l'any 1957
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Número inventari Si (IPA 16383)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat Privada
Titular: 000601100DG01A0001AK
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: ds., 31/12/2016 - 01:00

Descripció

Ermita romànica situada a la riba dreta de la riera de Marganell, en un pla de la vall orientada al nord-oest del municipi, en un trencall a mà dreta de la carretera que mena al nucli de Sant Cristòfol de Castellbell. Consta d'una única nau rectangular amb volta de canó, rematada per un absis a llevant, semicircular i cobert per un quart d'esfera i una teulada de lloses de pedra.

Els murs de pinyó a llevant i a ponent s'aixequen per sobre el nivell de la teulada. Dalt del cim del primer s'alça una petita creu de pedra; mentre que en el segon hi trobem el campanar, de cadireta.

Observacions:

Tot i que en part de la bibliografia s'anomena Sant Jaume de Marganell, el seu nom correcte és Sant Jaume de Castellbell.

Al davant de la façana principal, hi ha un terra de lloses, moltes d'elles gravades en xifres romanes que devien permetre seguir un ordre determinat de col·locació. Durant el terraplenat de l'exterior es va localitzar els esquelets d'un adult i un adolescent. Varen ser dipositades en un sarcòfag de pedra, col·locat a l'interior de l'ermita, per damunt del portal d'accés.

A la part baixa del retaule cremat hi havia una imatge de Sant Jaume matant moros encapçalat pel nom del seu antic propietari, Jaume Oller, 1873. Després la propietat va passar a mans de la família Monjonell-Prat i després de la seva mort ho va adquirir el senyor Juan Araquistain.

Història

La capella estava sota el domini del castell de Castellbell, al lloc anomenat de Marganell. Posteriorment el domini va passar a mans del monestir de Santa Cecília de Montserrat. El nom de Marganell ja surt citat des de l'any 924, i el seu territori sobrepassava els límits del terme del castell de Marro, seguint la vall de la riera de Marganell. La capella surt citada en un document de l'any 1104, on el 3 de gener, els propietaris Bernat Sunyer, la seva esposa Adelaidis fan donació de l'alou al monestir de Santa Cecília de Montserrat. De l'any 1599 hi ha un altre document on consten com administradors en Benet Carner i en Jaume Pujol. Dels anys 1674 i 1717 respectivament, als Manuals dels notaris de Monistrol se cita l'ermita de Sant Jaume i esglésies dels voltants, amb motiu de les visites efectuades pels monjos de Montserrat.

L'any 1824, durant la restauració de l'església de Sant Esteve de Marganell, els feligresos assistiran a les misses de Sant Jaume de Castellbell.

L'any 1855 i després de la desamortització eclesiàstica dependrà de l'església de Sant Cristòfol com a capella rural.

L'any 1936, segons disposició testamentària de Joan Marcià Prat i Puig, descendent del poble, els membres de l'entitat Amics de l'Art Vell havien d'iniciar una restauració de l'ermita, que quedà aturada degut a l'inici de la Guerra Civil. Tan sols començar la guerra, el 20 de juliol de 1936 s'incendia l'edifici i es destrueix l'altar, ornamentacions un retaule de de l'any 1669, i una pintura a l'oli representant la fugida a Egipte.

L'any 1957, s'inicien els treballs de restauració sota la direcció de l'arquitecte Alexandre Tintoré. Els treballs de restauració van consistir en consolidar la volta del portal de dovelles i l'arc interior; un dels pilars del campanar de cadireta. Es refà l'altar i es consoliden els murs interiors així com els seients disposats lateralment, que en aquest cas es deixen al mateix nivell, ja que abans de la crema estaven disposats en graó de manera a facilitar la separació entre homes i dones i quitxalla. Es van treure les diferents capes d'arrebossats dels murs i es va deixar la pedra vista. També es va arrencar l'enllosat modern recol·locant rajols adequats al tipus de construcció i es va rehabilitar la teulada substituint les teules trencades per altres d'antigues en bon estat. A l'exterior es va anivellar el terreny, es plantaren xiprers i s'enllosà el terra. S'inaugurà el 28 de setembre de 1958 i poc temps després va ser visitada pel bisbe de Vic.

El 22 de novembre de 1959 s'hi col·locava una campana nova.

L'any 2011 l'arquitecte Xavier de Bolós reforma l'altar.

S'oficia el dia 22 de gener, Sant Vicenç i per la festa del patró, Sant Jaume, el dia 25 de juliol, on es canten els goigs a llaor del sant. També s'hi celebren casaments i comunions.

Bibliografia

AINAUD, Joan (1948). Notas sobre iglesias prerrománicas; dins Anales y boletín de los museos de arte de Barcelona, vol. VII, 3-4, pàg. 314.

BARRAL i ALTET, Xavier (1981). L'art pre-romànic a Catalunya. Segles IX-X. Barcelona: Edicions 62, pàg. 280.

BASSA i ARMENGOL, M. (1935). Capella de Sant Jaume a Castellbell i Vilar; dins Amics de l'Art Vell. Memòria de l'obra realitzada des de la seva fundació 1929-1935, pàg. 60.

BROSSA VILA, Carme (1998). El llegat històric d'un poble: Castellbell i el Vilar. Ajuntament de Castellbell i el Vilar.

ENRICH i VILADOMS, Montserrat (1984). El poble de Sant Cristòfol. Pàgs. 61-66. Col·lecció L'Auca Comentada, núm. 3. Ed. El Brogit

ENRICH i VILADOMS, Montserrat (2011). El poble de Sant Cristòfol. El cor del poble. Els últims 25 anys a Sant Cristòfol. Ed. Sant Cristòfol Books.

JUNYENT, F.; MAZCUÑAN, A.; BENET, A. et alii (1984). Sant Jaume de Marganell, dins Catalunya Romànica. Vol. XI. Pàg. 178. Ed. Fundació Enciclopèdia Catalana.

PLADEVALL, Antoni (1976). Capelles i santuaris del bisbat de Vic. Sant Jaume de Marganell; dins Full Diocesà, núm. 3410, Vic.

